

Andrzej Skwarski*

Magdalena Skwarska**

Akademia im. Jakuba z Paradyża*

Uniwersytet Warszawski**

Wietnamska przestępczość zorganizowana. Geneza, formy i rejon działania. Zagrożenie dla Polski

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie w zarysie problemu wietnamskiej przestępczości zorganizowanej. Zjawisko to jest stosunkowo nowe szczególnie w Europie chociaż emigranci z tego kraju pojawili się w Europie zarówno zachodniej, jak i wschodniej już w latach 60. XX wieku. Hermetyczność środowisk wietnamskich utrudnia rozpoznanie przez uprawnione służby krajów dotkniętych tym problemem, chodzi tu głównie o Francję, Niemcy i Polskę. Skuteczna walka wymaga złożonych procedur operacyjnych, przede wszystkim umieszczania wewnątrz grup agentów posiadających odpowiedni wygląd, znających język oraz kulturę wietnamską. Nie jest to oczywiście proste wyzwanie dla służb europejskich. Jednak coraz aktywniejsze działania przestępcze, głównie w zakresie wyłudzeń podatkowych, prania brudnych pieniędzy, produkcji i sprzedaży narkotyków oraz handlu ludźmi, zmobilizowały policje wielu krajów do podjęcia kroków pozwalających na skuteczną walkę z mafią wietnamską, jak często bywa, nazywana wietnamska przestępczość zorganizowana.

Słowa kluczowe: Wietnam, przestępczość zorganizowana, emigracja, handel ludźmi, nadużycia finansowe, handel narkotykami

1. Wprowadzenie do problematyki wietnamskiej przestępczości zorganizowanej

Wietnamczycy dla większości Europejczyków to ludzie niewielkiego wzrostu o podobnych rysach twarzy, bardzo energiczni i pracowici oraz przeważnie uśmiechnięci. Ponadto najczęściej spotykani na bazarach gdzie handlują charakterystycznym dla nich asortymentem o nienajlepszej jakości a zarazem niskiej cenie. Wyobrażenie

to tylko część prawdy o ponad 90-cio milionowym narodzie zamieszkującym jeden z nielicznych jeszcze krajów socjalistycznych na Półwyspie Indochińskim.

Jest to naród o bogatej i równocześnie burzliwej historii, przez wieki pozostający pod wpływem Chin, od połowy XIX wieku – Francji. Niepodległość, chociaż w kształcie ustroju socjalistycznego, Wietnam uzyskał w 1967 roku po krwawej i wyniszczającej wojnie z USA. Socjalizm, a co za tym idzie brak demokratycznych mechanizmów regulujących funkcjonowanie państwa, doprowadził do zwiększonej emigracji Wietnamczyków, szczególnie do Europy zachodniej i środkowej. Według informacji pochodzących od emigrantów wietnamskich reżim socjalistyczny prowadzi brutalną politykę prześladowań w stosunku do obywateli podejmujących działalność opozycyjną¹.

Wietnam, podobnie jak Chiny, przyjął rynkowy system gospodarczy, co pozwoliło na uniknięcie katastrofy ekonomicznej charakterystycznej dla państw socjalistycznych, które zastosowały te rozwiązania również w ekonomii. Oficjalnie przedstawiciele władz wietnamskich deklarują przyjęcie takiej drogi rozwoju gospodarczego od 2001 r., jednak rozwiązania te zastosowano już wcześniej. Pozwoliło to na osiągnięcie w latach 90. XX wieku wskaźnika gospodarczego na poziomie 9%. Kryzys w Azji z 1997 roku spowodował pewne spowolnienie gospodarcze, ale wskaźniki wzrostu i tak pozostały na poziomie blisko 7%. Poważniejszym zagrożeniem okazało się dojście do głosu przeciwników łamania socjalistycznych zasad w gospodarce, co skutkowało spowolnieniem reform na pewien czas. Wietnam utrzymał jednak kurs gospodarki rynkowej. Ożywieniu gospodarczemu kraju sprzyjało podpisanie w 2001 roku umowy handlowej ze Stanami Zjednoczonymi, co przyspieszyło reformy gospodarcze oraz zwiększyło eksport do USA w kolejnych dwóch latach o 200%. Przyjęcie kraju w 2007 roku do Światowej Organizacji Handlu również wzmocniło rynkową orientację gospodarki wietnamskiej².

Jest jednak wiele powodów, dla których obywatele Wietnamu emigrowali i nadal opuszczają swoją ojczyznę. Początki emigracji z Wietnamu to lata 60. Podejmując decyzje o wyjeździe, kierowano się chęcią poprawy warunków materialnych, szczególnie na terenach wiejskich dotkniętych bezrobociem, chęcią uzyskania dostępu do wykształcenia na wysokim poziomie, oraz w poszukiwaniu wolności i przestrzegania praw człowieka. Falę emigracji wywołała również wojna z USA. Początkowo była to emigracja wewnętrzna, na północy przesiedlano ludność miast na tereny wiejskie, na południu w przeciwnym kierunku. W 1975 roku,

¹ http://wyboreza.pl/duzyformat/1,127290,15316029,Polsko__ratuj_15_tysiecy_Wietnamczykow.html [dostęp: 29.12.2018].

² *Spoleczność wietnamska w Polsce, polityka migracyjna Wietnamu*, Wydział Analiz Migracyjnych, Departament Polityki Migracyjnej ministerstwo spraw wewnętrznych i Administracji, Warszawa 2007r. s. 14.

po klęsce wojsk amerykańskich oraz południowo wietnamskich, około 3 mln głównie uchodźców wyjechało do krajów Azji Południowo-Wschodniej, Chin, USA, Kanady, Australii, Francji oraz Niemiec i innych państw Europy Zachodniej. Po roku 80. pojawiła się emigracja zarobkowa, głównie do ZSRR oraz innych krajów socjalistycznych, w tym również do Polski, chociaż pierwsi Wietnamczycy dotarli tu już w latach 60.³ Dużą rolę odegrała tu zainicjowana w 1986 roku polityka „*doi moi*”, umożliwiająca poszukiwanie pracy poza granicami kraju. Obecnie mamy do czynienia zarówno z migracją legalną, jak i z nielegalnymi jej formami.

Wietnam od lat boryka się z problemem przestępczości, szczególnie związanej z handlem narkotykami, prostytutką, handlem kobietami i dziećmi oraz korupcją głównie dotyczącą sfery państwowej. Szczególnie niebezpieczny charakter przyjął handel młodymi kobietami oraz dziewczynkami. Rozwój procederu wiąże się bezpośrednio z wprowadzeniem w Chinach polityki jednego dziecka, którym najczęściej jest chłopiec. Lata tej patologii doprowadziły do ogromnego deficytu kobiet, które poszukiwane są między innymi w Wietnamie, a co za tym idzie traktowane jak „towar” posiadający określoną wartość. Wietnamskie kobiety, a bardzo często młode dziewczynki w wieku dwunastu, trzynastu lat, również często sprzedawane są do domów publicznych w wielu krajach azjatyckich oraz europejskich⁴.

2. Wietnamska przestępczość zorganizowana w Polsce

W czerwcu 2016 roku przed ambasadą Wietnamu w Warszawie odbyła się demonstracja Wietnamczyków mieszkających w Polsce przeciwko beczynności rządu wietnamskiego po ogromnej w skutkach katastrofie ekologicznej. W kwietniu ocean wyrzucił na brzeg setki tysięcy martwych ryb na odcinku 200 km wybrzeża. Wietnamczycy wyrazili swoje niezadowolenie z powodu braku reakcji administracji rządowej. Podczas demonstracji przez głośniki kilkakrotnie przepaszali mieszkańców ul. Resorowej, przy której mieści się ambasada, za zakłócenia wywołane protestem oraz zapewniali, że utrudnienia nie potrują długo. Takie zachowanie nie jest z pewnością standardem podczas manifestacji w Polsce czy innych krajach europejskich.

Kartę stałego pobytu w Polsce posiada około 20 tysięcy Wietnamczyków, nie jest to jednak liczba wszystkich przedstawicieli tej narodowości w naszym kraju. Różne szacunki podają od 40 do nawet 80 tysięcy osób. Problem

³ Tamże s. 9-10.

⁴ <https://wiadomosci.wp.pl/zone-tanio-kupie-jak-dysproporcja-plci-napedza-handel-zywym-towarem-w-chinach-6027707468997761a> [dostęp: 2.01.2019].

z ustaleniem dokładnej liczby bierze się z pewnej specyfiki tej narodowości. Wietnamczycy, mimo wieloletniej obecności w Polsce, pozostają w pewnej separacji polegającej na rozwiązywaniu własnych problemów we własnym gronie. Ich starania zmierzają w kierunku utrzymania opinii bezkonfliktowych, spokojnych, odpowiedzialnych, aby nie szkodziło to prowadzonym tu interesom. Podobnie jest w przypadku ustalania liczby obywateli wietnamskich w Polsce oraz innych krajach ich przebywania. Poza pobytami legalnymi mamy do czynienia również z nielegalnymi wjazdami oraz przedłużaniem pobytu po wygaśnięciu wizy⁵. Generalnie narodowość ta ma w Polsce bardzo dobrą opinię pracowitych, przedsiębiorczych i miłych ludzi. Ponadto tylko 3,2% Polaków dostrzega w nich konkurencję na rynku pracy⁶. Tak wskazują badania przeprowadzone w 2003 roku przez socjologów z Uniwersytetu Warszawskiego.

Pierwsze informacje o przestępczej działalności grup wietnamskich dotarły do Polski, na początku lat 90. z Berlina, gdzie zajmowały się handlem wyrobami tytoniowymi sprowadzonymi z naszego kraju. Z czasem przenieśli swoją działalność do Polski, widząc w kraju rozpoczynającym budowę gospodarki rynkowej, reformę policji oraz wymiaru sprawiedliwości szansę na duże zyski. Początki działalności gospodarczej Wietnamczyków na dużą skalę w naszym kraju to okres funkcjonowania handlu na stadionie X-lecia. Bardzo szybko opanowali sektor handlu płytami CD oraz butów i podróbek odzieży sportowej. Ponadto zorganizowali sieć fabryczek produkujących wymienione towary, co pozwoliło na dyktowanie cen oraz uniknięcie ryzyka przemytu zza granicy. Wartość produkcji szacowano na 300-400 mln dolarów. Nie były to jednak jedyne źródła dochodu. Wykorzystując kontakty z emigracją wietnamską w Europie zachodniej, w tym głównie we Francji i Niemczech, zorganizowano w Polsce system prania brudnych pieniędzy zarobionych w tych krajach⁷. Ponadto zorganizowane grupy przestępcze zajęły się handlem narkotykami i bronią oraz organizacją prostytutki głównie na Pomorzu zachodnim. Szczecin był po Warszawie drugim miastem z największą liczbą emigrantów z Wietnamu⁸. Kontakty z grupą pruszkowską i Jeremiaszem Barańskim „Baraniną”, który został łącznikiem, otworzyły Polskę dla przestępczej działalności Wietnamczyków⁹. Wspomniana już hermetyczność organizacji nie pozwalała na przyjmowanie innych narodowości oraz ujawniania zasad funkcjonowania. Znalezienie w 2002 roku w lesie pod Tomaszowem Mazowieckim zwłok

⁵ J. Knap, *Mafia z importu*, Wprost 2002, nr 9

⁶ P. Stasiak, *Nagonka na sajgonki*, „Polityka” 2003, nr 12, s. 46.

⁷ J. Mojkowski, *Szare na złote*, „Polityka” 1998, nr 16, s. 5.

⁸ G. Pawelczyk, J. Szczęsny, *Viettown*, „Wprost” 1999, nr 2, s. 37-38.

⁹ <https://www.wprost.pl/tygodnik/12398/Mafia-z-importu.html> [dostęp: 2.01.2019].

zamordowanego Wietnamczyka dowodzi o funkcjonowaniu wewnątrz organizacji również własnego wymiaru sprawiedliwości. W tym samym roku zlikwidowano nielegalną drukarnię zajmującą się między innymi wytwarzaniem fałszywych dokumentów tożsamości. Posługiwanie się skopiowanymi dokumentami innych osób z zamieszczonym własnym zdjęciem potwierdzono wielokrotnie podczas kontroli uprawnionych służb na stadionie X-lecia¹⁰. W pierwszej dekadzie XXI wieku wietnamska przestępczość w Polsce zajęła się organizacją hodowli konopi indyjskich. W 2009 roku na 61 zlikwidowanych hodowli ponad połowa prowadzona była przez Wietnamczyków. Osiągnęli oni wysoki poziom specjalizacji w zakresie uprawy konopi, stosując najnowsze rozwiązania technologiczne wymagające nakładów finansowych około 200 tysięcy złotych na jedną hodowlę. Wypracowane metody hodowli pozwalały na prowadzenie zbioru dojrzałych roślin po ośmiu-dziesięciu tygodniach, co umożliwiało pięć–sześć cykli w ciągu roku. Uprawy zakładano w wynajętych domach, często oddalonych od innych zabudowań. Wysokie rachunki za energię elektryczną często pozostawały do zapłacenia właścicielom posesji, gdyż przestępcy opuszczali domy przed terminem ich płacenia. W czerwcu 2010 roku zlikwidowano 6 hodowli prowadzonych przez Wietnamczyków w Bydgoszczy, Toruniu oraz pod Warszawą. Zabezpieczono 3000 sadzonek konopi oraz 20 kg gotowego suszu. W związku z uprawą zatrzymano 12 obywateli Wietnamu. Przestępcy, wykorzystując swoje międzynarodowe powiązania, uzyskany narkotyk wysyłali za granicę. Szacowano, że 2010 rok przyniósł podwojenie ilości upraw konopi w naszym kraju, co częściowo związane było z przeniesieniem biznesu z Czech do Polski przez grupy wietnamskie¹¹. Kolejne informacje o prowadzeniu biznesu narkotykowego przez Wietnamczyków w Polsce pochodzą z 2016 roku, gdy funkcjonariusze CBŚP wraz z prokuratorami Mazowieckiego Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej zatrzymali po kilkumiesięcznym rozpracowaniu handlarzy narkotyków powiązanych z gangiem ożarowskim. Gang z Ożarowa uznawany jest za najsilniejszy na Mazowszu. Przestępcy, wykorzystując swoją pozycję, zmonopolizowali rynek handlu narkotykami w województwie mazowieckim. W wyniku prowadzonego śledztwa ustalono, że dostawcą „towaru” było wietnamskie małżeństwo, oficjalnie prowadzące działalność handlową w podwarszawskiej Wólce Kosowskiej. Dostarczali dla warszawskich handlarzy narkotyków bardzo dobrej jakości marihuanę. W wyniku przeszukania w siedzibie firmy znaleziono pieniądze pochodzące najprawdopodobniej z przestępczej działalności. Była to jedna

¹⁰ J. Wójcik, *Kryminologiczna ocena transakcji w procesie prania pieniędzy*, Warszawa 2001, s. 106.

¹¹ <https://www.rp.pl/artykul/626250-Inwazja-wietnamskich-gangow-w-Polsce.html> [dostęp: 2.01.2019].

z pierwszych informacji, która potwierdzała, że marihuaną, produkowaną w Polsce przez Wietnamczyków, handluje się nie tylko w Wielkiej Brytanii czy Holandii, ale również jest ona wprowadzana na krajowy rynek¹².

Inna forma przestępczej działalności Wietnamczyków w Polsce to „pranie brudnych pieniędzy” przekazywanych przez grupy wietnamskie z całej Europy. W ostatnich latach w Polsce udało się zatrzymać kilka osób zamieszanych w ten proceder. 25 kwietnia 2018 roku funkcjonariusze Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Olsztynie oraz agencji Delegatury Centralnego Biura Antykorupcyjnego w Białymstoku zatrzymali na terenie województwa mazowieckiego 2 osoby, z których jedna była pochodzenia wietnamskiego. Jak ustalono w latach 2016-2017 mężczyzna uczestniczył w procederze „wyprania” około 50 mln zł. Drugi zatrzymany to polski księgowy zajmujący się ukrywaniem fikcyjnych transakcji przy pomocy procedur księgowych. *Modus operandi* zatrzymanych polegał na wprowadzaniu do obrotu fikcyjnych faktur VAT, mających uprawdopodobnić obrót nielegalnego towaru między innymi na terenie Wólki Kosowskiej. Kwotę lewych faktur wyliczono na 200 mln zł. Chociaż według informacji Ministerstwa Finansów może ona być nawet dwukrotnie wyższa¹³. Największą dotychczas aferę podatkową z udziałem obywateli Wietnamu wykryto w 2018 roku, ponownie na terenie Wólki Kosowskiej oraz Warszawy. Grupa działała od 2015 roku do momentu rozbicia, w jej składzie pracowała również jedna Polka. Działalność jej polegała na uchylaniu się od obowiązku podatkowego poprzez nieskładanie we właściwych urzędach skarbowych deklaracji dla podatku od towarów i usług, podawaniu nieprawdy w deklaracjach dla podatku od towarów i usług, co do kwot podatku naliczonego, sporządzanych na podstawie zafalszowanych rejestrów VAT, niewystawianiu faktur lub rachunków, podrabianiu faktur VAT i posługiwaniu się tymi fakturami. W wyniku popełnianych przestępstw karnych i karno-skarbowych budżet państwa narażony został na straty w wysokości 164 mln zł. Podmioty związane z badanym procederem posiadały siedziby w tzw. „wirtualnych biurach”, które wykorzystywane były na potrzeby rejestracji spółek i odbioru korespondencji. Na rachunkach bankowych należących do grupy dokonywano wpłat w złotych, euro oraz dolarach USA. Następnie kwoty te przelewane były na konta zagraniczne do blisko 60 różnych miejsc. Największe kwoty przekazano na rachunki w Chinach, Hong Kongu, Singapurze, Stanach Zjednoczonych, Tajwanie, Wietnamie i Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Łącznie na rachunkach bankowych spraw-

¹² <https://www.tvp.info/27713398/wietnamczycy-zaopatrywali-stolecznych-gangsterow-w-narkotyki> [dostęp: 2.01.2019].

¹³ <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1120033,kas-i-cba-rozbily-polsko-wietnamska-grupe-przestepcza.html> [dostęp: 3.01.2019].

dzanych podmiotów obrotu wyniosły ponad 156 mln zł, 322 mln euro i 854 mln dolarów. Przestępcom za zarzucane czyny grozi kara pozbawienia wolności od roku do 10 lat, także kara grzywny, przepadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstw lub ich równowartości¹⁴. Dodatkowych emocji sprawie dostarczyło również zachowanie radczyni prawnej zatrzymanych, która w dniu posiedzenia aresztowego próbowała zabrać trzy płyty CD, na których znajdowały się materiały dotyczące śledztwa, a jedynym ich dysponentem była prokuratura. Na etapie posiedzenia aresztowego pełnomocnicy zatrzymanych mają jedynie prawo zapoznać się z materiałami dotyczącymi tego faktu. Ujawnienie wszystkich materiałów śledztwa mogło skutkować ogromnymi trudnościami w udowodnieniu popełnionych przestępstw. Kolejną okolicznością rzucającą cień niejasności na sprawę była śmierć jednej z oskarżonych Wietnamek, która wyskoczyła przez okno. Kobieta była partnerką jednego z przywódców grupy. W jej skrytce bankowej znaleziono 2,1 mln zł.

Jedną z najbardziej dochodowych form przestępczej działalności jest handel ludźmi. Proceder ten to współczesna forma niewolnictwa przynosząca zorganizowanym grupom przestępczym około 32 miliardy dolarów rocznie¹⁵. Tak duże pieniądze nie mogły zostać niedostrzeżone przez wietnamskich przestępców. Zaangażowali się w proceder szczególnie w odniesieniu do handlu własnymi obywatelami. Stosowane są różnorodne formy wykorzystania, brutalne środki przemocy, skomplikowane, nieraz sprzeczne emocje ofiar, oraz niejednolity odbiór społeczny procederu w zależności od regionu świata. Elementy te stanowią poważne wyzwanie dla społeczności międzynarodowej oraz organów ścigania. Powiązanie handlu ludźmi z ruchami migracyjnymi jest więc zjawiskiem niezwykle dynamicznym, dotyczącym całego świata i wynika przede wszystkim z istnienia problemów i różnic natury społecznej, ekonomicznej czy kulturowej. W Polsce również mamy do czynienia z tym przestępstwem, czego odzwierciedlenie znajdujemy w art. 115 § 22 Kodeksu karnego, który za handel ludźmi uznaje:

- 1) werbowanie (nakłanianie, zjednywanie, zaciąganie),
- 2) transport (przemieszczanie, przewożenie z zastosowaniem środków komunikacji),
- 3) dostarczanie (umieszczanie w innym miejscu),
- 4) przekazywanie (powierzenie, dawanie w celu dysponowania),
- 5) przechowywanie (zatrzymywanie w jednym miejscu, przetrzymywanie w ukryciu),

¹⁴ <https://wpolityce.pl/polityka/395650-abw-walczy-z-mafia-vatowska-zatrzymano-podejrzanych-o-pranie-brudnych-pieniedzy-w-transakcjach-opiewajacych-na-blisko-5-mld-zl> [dostęp: 3.01.2019].

¹⁵ Global Report on Trafficking in Persons, United Nations, New York, 2014.

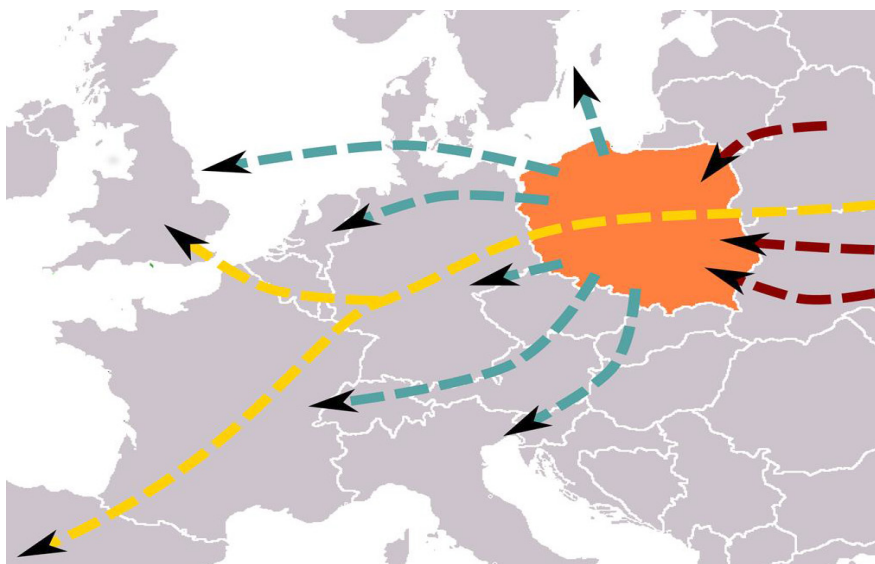
6) lub przyjmowanie osoby (zatrzymywanie przekazanej osoby).

Przestępstwo handlu ludźmi jest w Polsce zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 (art. 189a Kodeksu karnego), a zatem stanowi zbrodnię. Z uwagi na wysoki stopień społecznej szkodliwości czynu karalne jest również przygotowanie do popełnienia tego przestępstwa (czyn zagrożony karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5).

Polska ze względu na swoje położenie geograficzne oraz specyfikę społeczno-gospodarczą jest krajem:

- pochodzenia ofiar wykorzystywanych w innych krajach Europy,
- docelowym dla ofiar przede wszystkim z krajów Wschodniej Europy i Azji,
- tranzytu ofiar z Wschodniej Europy i Azji do krajów Europy Zachodniej¹⁶.

Poniższa mapa przedstawia kierunki napływu oraz wywozu ofiar handlu ludźmi w Polsce.

Rysunek 1. Kierunki napływu i wywozu ofiar handlu ludźmi

Źródło: <http://www.handelludzmi.eu/hl/o-handlu-ludzmi/handel-ludzmi-w-polsce/6145,Handel-ludzmi-w-Polsce.html>

Sposób działania wietnamskich grup przestępczych, przerzucających przez granicę wschodnią swoich obywateli, poznano dokładnie po wszczęciu postępowania karnego w 2003 roku przeciwko trzem obywatelom tego kraju,

¹⁶ *Handel ludźmi, Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2015 r.

oskarżonych o handel 34-letnim obywatelem Wietnamu, któremu zaproponowano przerzut do Polski za kwotę 3000 dolarów. Mężczyzna zebrał 2000 brakujący tysiąc pożyczzył mu jeden z przestępców z obowiązkiem odpracowania. W grupie istniał podział ról, jedni wyrabiali fałszywe dokumenty, inni przerzucali osoby do Moskwy, gdzie znajdowały się osoby organizujące pobyt w tym mieście oraz transport do granicy polskiej. Tu przejmowali kolejni organizujący nielegalne przekroczenie granicy oraz dostarczający niezbędne dokumenty. Wspomniany wyżej Wietnamczyk trafił na bazar, gdzie handlował asortymentem swojego właściciela. Ten po pewnym czasie sprzedał go następnemu, który oświadczył, że przez 5 lat mężczyzna nie otrzyma zapłaty za swoją pracę. Dopiero teraz zrozumiał, że stał się ofiarą handlu ludźmi i zawiadomił polskie organy ścigania¹⁷.

Zdecydowana większość pokrzywdzonych to jednak kobiety, wykorzystywane w celach seksualnych. W 2015 roku na 126 cudzoziemek, którym udzielono pomocy w Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym, najwięcej było Wietnamek – 37¹⁸. W 2015 roku miało miejsce zatrzymanie mieszanej polsko-wietnamskiej grupy, która usiłowała przewieźć przez Polskę do Niemiec grupę Wietnamczyków. Operacja nie powiodła się z powodu wypadku na terenie naszego kraju, któremu uległ bus przewożący migrantów.

Przestępstwa związane z handlem ludźmi są bardzo trudne do wykrycia i udowodnienia, szczególnie w przypadku tak zamkniętych grup, jakimi są grupy wietnamskie. Ponadto pozostaje problem identyfikacji, co jest handlem ludźmi a co nielegalnym przerzutem przez granicę. Osoby będące ofiarami handlu najczęściej podczas przewozu nie mają jeszcze świadomości rzeczywistego zagrożenia, po dotarciu do miejsca przeznaczenia tracą kontakt z przemytnikami i oddawane są do dyspozycji „nowych właścicieli”.

3. Wietnamska przestępczość zorganizowana na świecie

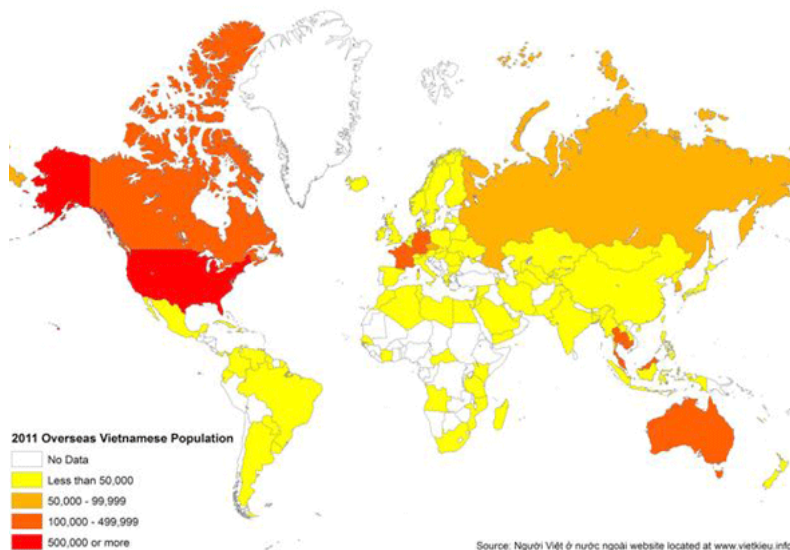
Wzrost liczby emigrantów z Wietnamu przyczynił się do rozszerzenia strefy działalności grup przestępczych powiązanych z mieszkańcami tego kraju. Pierwsze z nich działały przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych i Australii, gdzie nadal funkcjonują jedne z największych wietnamskich diaspor. Od 1975 r. stopniowo zwiększa się przyrost wietnamskiej populacji w Europie. We Francji, gdzie funkcjonuje najstarsza europejska diaspora tej nacji, odnotowano około 300 000 imigrantów;

¹⁷ *Handel ludźmi. Zapobieganie i ściganie*, red. Z. Lasocik, Warszawa 2006, s. 252.

¹⁸ <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1680912,Handel-ludzmi-w-Polsce-Wstrzasajace-dane> [dostęp: 10.01.2019].

w Niemczech 140 000; w Rosji od 100 000 do 150 000; w Czechach pomiędzy 60 000 a 80 000. Wietnamczycy dostają się na terytorium Unii Europejskiej w sposób nielegalny, głównie przez wschodnią granicę. Stąd udają się do swoich planowanych destynacji, takich jak Niemcy czy Wielka Brytania.

Poniższa mapa przedstawia liczebność populacji pochodzenia wietnamskiego w poszczególnych państwach świata¹⁹.

Rysunek 2. Liczebność populacji pochodzenia wietnamskiego na świecie.

Źródło: <https://joelkotkin.com/00495-good-morning-vietnam/>.

Wietnamskich emigrantów można podzielić na trzy grupy:

- osoby, które opuściły Wietnam przed 1975 rokiem i zamieszkały w Kambodży, Chinach, Laosie, Francji i Kanadzie. Stanowią jedną z najlepiej zasymilowanych grup w tych społeczeństwach,
- uchodźcy, którzy wyjechali z kraju krótko po 1975 roku i przeprowadzili się do państw Ameryki Północnej, Europy Zachodniej i Australii,
- mieszkańcy byłych republik radzieckich i państw bloku wschodniego, którzy wyemigrowali na przełomie lat 80. i 90. XX wieku. Wytworzyli, wraz z najnowszą falą migracji, silne grupy o charakterze przestępczym.

Rozróżnienie fal wietnamskiej migracji służy określeniu sposobu powstania poszczególnych grup zajmujących się działalnością kryminalną. Wyróżnia się trzy rodzaje grup pod względem sposobu ich powstania:

¹⁹ M. Nozina, *Crime networks in Vietnamese diasporas. The Czech Republic case*, "Crime, Law and Social Change", Springer Verlag 2009, No. 53 (3), s. 229-258.

- grupy utworzone przez lokalnych mieszkańców danego państwa przybyłych z Wietnamu,
- gangi pochodzące z obszaru państw byłego ZSRR (zwłaszcza Rosji i Ukrainy),
- grupy wywodzące się z państw zachodnich, takich jak Stany Zjednoczone i Niemcy.

Wietnamskie grupy przestępcze liczą średnio od kilku do 20-30 członków w wieku 14-35 lat. Charakteryzują się dużą mobilnością, podróżują pomiędzy różnymi państwami. W wielu przypadkach celem poszerzenia swoich wpływów oraz zwiększenia bezpieczeństwa ściśle kooperują z przedstawicielami chińskich grup przestępczych²⁰.

Zakres działalności jest bardzo szeroki. Część grup decyduje się na prowadzenie działalności kryminalnej pod fasadą legalnie utworzonego biznesu. Inne specjalizują się w przemocy i działaniach siłowych. Wśród najczęstszych przestępstw są te o charakterze gospodarczym, tj. naruszenie własności intelektualnej, nielegalna produkcja i handel, pranie pieniędzy, nielegalne transfery środków pieniężnych, naruszenie przepisów celnych i podatkowych. Zakres interesów grup wietnamskich obejmuje również: przemyt ludzi (głównie z Azji Centralnej i Południowej oraz Bałkanów), wymuszenia, porwania, zabójstwa na zlecenie, kradzieże (szczególnie organizowane przez mniejsze grupy), handel ludźmi (związany z przemytem oraz nielegalną pracą), prostytutkę, fałszerstwa dokumentów i kart kredytowych, przemyt oraz handel narkotykami i bronią, produkcja marihuany. Część grup zajmuje się także ściąganiem kolejnych wietnamskich emigrantów, zapewniając im za odpowiednią opłatą fałszywe dokumenty podróży, szczególnie wizy i zaproszenia. Odnotowano również przypadki, w których członkowie grup przestępczych zajmowali się pośrednictwem w zawieraniu fikcyjnych małżeństw w celu uzyskania prawa do stałego pobytu w danym kraju²¹.

Zwalczanie działalności wietnamskich grup przestępczych jest niezwykle trudne. Diaspory mają tendencję do izolacji zarówno w kontekście społecznym, jak i administracyjnym. Funkcjonują poza granicami Wietnamu na określonych przez siebie zasadach wzorowanych na tych wyniesionych z kultury kraju pochodzenia. Przeniknięcie do struktur grup tworzonych przez Wietnamczyków jest praktycznie niemożliwe. Ponadto, w diasporach wietnamskich legalna działalność przenika się z działaniami o charakterze kryminalnym i to zjawisko jest powszechnie akceptowane, co dodatkowo utrudnia pracę organów ścigania.

²⁰ <https://www.think.cz/en/67-culture/281-the-dragon-the-lion-vietnamese-organized-crime-in-the-czech-republic> [dostęp: 20.01.2019].

²¹ M. Nozina, *Crime networks in Vietnamese diasporas. The Czech Republic case*, op. cit., s. 229-258.

Postrzeganie działalności Wietnamczyków przez pryzmat doświadczeń europejskich lub amerykańskich prowadzi do nieefektywnych działań wobec nich. Kluczem do rozwiązania rosnącego problemu ich kryminalnej działalności wydaje się zrozumienie kultury i reguł społecznych obowiązujących w diasporach oraz zastosowanie nowych niekonwencjonalnych metod walki z tego typu przestępczością. Konieczne jest również wspieranie asymilacji imigrantów, co umożliwi lepsze rozpoznanie struktury i *modus operandi* tych grup.

Podsumowanie

Jak widać na podstawie powyższych rozważań, zorganizowana przestępczość wietnamska zajmuje się pozaprawną działalnością wszędzie tam, gdzie istnieje możliwość uzyskiwania wysokich zysków. W odniesieniu do miejsc tej działalności, to tam, gdzie dotarli migranci z Wietnamu, mamy do czynienia z przestępczym procederem, zarówno w Polsce, jak również w innych krajach europejskich. Przestępcy dobrze czują się w Unii Europejskiej. Ich charakterystyczne cechy, jakimi są neutralność w stosunku do obywateli krajów, w których przebywają, uprzejmość oraz pracowitość, zjednują opinię społeczeństwa. Jest to przyczyna braku nacisku społecznego na ściganie przestępstw popełnianych przez Wietnamczyków, a wiemy, że naciski społeczne bardzo często prowadzą do wzmożenia aktywności organów ścigania w walce z przestępczością. Ponadto szczególne zamknięcie grup na uczestnictwo innych narodowości dodatkowo utrudnia rozpoznawanie przestępczej działalności.

Problemy w zwalczaniu przestępczości wietnamskiej bardzo dobrze obrazuje już sam kłopot w ustaleniu dokładnej liczby Wietnamczyków przebywających w danym kraju. Posługiwanie się podrobionymi dokumentami oraz dokumentami osób nieżyjących, do tego nielegalne przekroczenia granicy powodują, że statystyki są bardzo niedokładne. Ponadto podjęcie przestępczej działalności na terenie danego kraju, zawsze poprzedzone jest nawiązaniem współpracy z lokalnymi grupami przestępczości zorganizowanej, co pozwala na uniknięcie kłopotów z tej strony.

Wietnamska pracowitość, umiejętność dostosowania się do zmieniających się warunków, niezależność oraz zdolność zdobywania sympatii daje podstawy do założenia, że przestępczość obywateli tego kraju długo jeszcze oraz w coraz szerszym zakresie będzie pozostawać w zainteresowaniu służb zajmujących się zwalczaniem przestępczości zorganizowanej.

Bibliografia:

1. Knap J., *Mafia z importu*, „Wprost” 2002, nr 9.
2. *Handel ludźmi. Zapobieganie i ściganie*, red. Z. Lasocik, Warszawa 2006.
3. Mądrzejewski W., *Pojęcie przestępczości zorganizowanej i działalność zorganizowanych struktur przestępczych na świecie*, „Przestępczość zorganizowana. Fenomen, Współczesne zagrożenia, Zwalczanie, Ujęcie praktyczne”, Szczytno 2013.
4. Mojkowski J., *Szare na złote*, „Polityka” 1998, nr 16.
5. Nozina M., *Crime networks in Vietnamese diasporas. The Czech Republic case*, „Crime, Law and Social Change”, Springer Verlag 2009, No. 53 (3).
6. Pawelczyk G., Szczęsny J., *Viettown*, „Wprost” 1999, nr 2.
7. Stasiak P., *Nagonka na sajgonki*, „Polityka” 2003, nr 12.
8. Southwell D., *Historia przestępczości zorganizowanej. Prawdziwe dzieje i tajemnice gangów całego świata*, Bremen 2009.
9. Wójcik J., *Kryminologiczna ocena transakcji w procesie prania pieniędzy*, Warszawa 2001.
10. *Global Report on Trafficking in Persons*, United Nations, New York 2014.
11. *Handel ludźmi, Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2015.
12. *Spółeczność wietnamska w Polsce, polityka migracyjna Wietnamu*, Wydział Analiz Migracyjnych, Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa 2007.

Źródła internetowe:

1. <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1120033,kas-i-cba-rozbily-polsko-wietnamska-grupe-przestepcza.html>.
2. <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1680912,Handel-ludzmi-w-Polsce-Wstrzasajace-dane>.
3. <https://www.rp.pl/artykul/626250-Inwazja-wietnamskich-gangow-w-Polsce.html>.
4. <https://www.think.cz/en/67-culture/281-the-dragon-the-lion-vietnamese-organized-crime-in-the-czech-republic>.
5. <https://www.tvp.info/27713398/wietnamczycy-zaopatrywali-stolecznych-gangsterow-w-narkotyki>.
6. http://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,15316029,Polsko__ratuj_15_tysiecy_Wietnamczykow.html.
7. <https://wpolityce.pl/polityka/395650-abw-walczy-z-mafia-vatowska-zatrzymano-podejrzanych-o-pranie-brudnych-pieniedzy-w-transakcjach-opiewajacych-na-blisko-5-mld-zl>.
8. <https://www.wprost.pl/tygodnik/12398/Mafia-z-importu.html>.
9. <https://wiadomosci.wp.pl/zone-tanio-kupie-jak-dysproporcja-plci-napedza-handel-zywym-towarem-w-chinach-6027707468997761a>.

Vietnamese organized crime. Genesis, forms and areas of action.

Threat to the Republic of Poland

Abstract

The aim of the article is to outline the issue of Vietnamese organized crime. This phenomenon is relatively new especially in Europe, although emigrants from this country appeared in Western and Eastern Europe as early as in the 1960s. The hermetic nature of the Vietnamese environments makes it difficult to recognize by the authorized services of countries affected

by this problem, mainly France, Germany and Poland. Effective fight requires complex operational procedures, first of all placing groups of agents with the right appearance, who know the language and Vietnamese culture. This is obviously not a simple challenge for the European services. However, more and more active criminal activities, mainly in the area of tax fraud, money laundering, drug production and sales, and human trafficking, have mobilized police in many countries to take steps to effectively fight the Vietnamese mafia, as Vietnamese organized crime is often illegitimate referred to.

Keywords: Vietnam, organized crime, emigration, human trafficking, fraud, drug trafficking